

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetsi díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Égész évre	4 trt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	

†
**Nagyméltóságú és főtisztelendő
Lönhart Ferenc erdélyi püspök.**

1819. okt. 3. 1897. június 28.

Egyházmegyénk gyászba borult, az isteni Gondviselés bölcsesége felmentette kegyelmes főpásztorunkat, nagyméltóságú és főtisztelendő Lönhart Ferencet, nyája legeltetésének gondjától. Elhívta Magához, s most ott áll a pásztorok Pásztorának trónja előtt.

E hó 28-án a déli órákban villámgyorsan terjedt el a gyászos esemény hire, melynek ilyen hirtelen való bekövetkezésére még ő nagyméltóságának udvari papsága sem volt elkészülve.

Igaz ugyan, hogy az utóbbi hetekben meghülésről panaszkodott és hangján a rekedtséget jól észre lehetett venni, sőt arcán is feltűnően látszott a fájdalom s az íróasztala melletti széken mintha alakja megkisebbedett volna, annyira összeesettnek tünt fel: de hiszen az a szívós akarat, mely őnagyméltóságának kiváló jellemvonása volt, igen gyakran győzött e kis bajnál nehezebbeken is; lehetett himni, hogy most is győz a lélek. De a teljes felgyógyulás mindcsak váratott magára. Hanem azért bármennyire látszott is a betegség nyoma, mégis ott ült mindennap a szerény kis szobában, íróasztala mellett a levél és papírhalmazok közé merülve, a nagy egyházmegye kormányzásának egész terhét utolsó percéig *eggyedül hordozván munkás vállain*. Végre mégis megtört a test, midőn az évek hosszú során át példátlan megnyugvással viselt rendes betegséghez s a szintén hosszabb időn át tartott meghüléshez a mult héten újabb meghülés járult, midőn nem véve tekintetbe a sok esőzés miatt lehült levegőt, egyik napon a „*bástyára*“, mely kertje a püspöki residentianak — s Kegyelmes Urunk egyedüli kirándulás helye volt — kimenvén, ott a nedves levegőn hosszabb ideig maradt.

Ez sietette végéhez, melyre épen most senkisémmel gondolt. Hiszen már nyugodtabb lehetett, mert nem kellett hivi lelki szükségletei miatt aggódni, mert ott állt oldala mellett fiatal erővel, tele a lelkek üdvéért buzgó lelkesedéssel és a valódi apostoli hivatottság buzgalmaival a méltóságos segédpüspök úr, ki élete egyik feladatául agg Főpásztorunk végnapjainak megédesítését hirdette első szózatában.

Az isteni Gondviselés azonban már megelégette nemes szívü Főpásztorunk hosszas szenvedéseit s szabadító angyalt küldött érte, de előbb megmutatta azt, ki *előrendő vala* utána vezetésére szeretett megyéjének, melyről halála utánra, is gondoskodni akart, s kire aggodalom nélkül hagyta a nyájnak vezetését.

Itt állunk tehát most ravatalánál annak, ki 15 éven át igazi pásztor volt az erdélyegyházmegye híveinek s jóságos szerető atyja papjainak. Kinek ritka nemes szive a szeretetben és gyöngédségben annyira túlaradó volt, hogy ha büntetni kellett is, még akkor is a legenyhébb formáját kereste annak, mert azt valotta, hogy szelidséggel biztosabban lehet a jó útra téríteni az eltévelyedetteket.

Nemes lélek volt a szó igazi értelmében. A kötelesség teljesítés valódi mintaképe. Mert tudni kell, hogy kegyelmes Főpásztorunk a püspökséget oly állásnak tekintette, mely a mennyivel kiválóbb más állásoknál, annyival nehezebb kötelességeket ró viselőjére. Fényes bizonyága ennek, hogy még utolsó éveiben is, mikor pedig már fizikuma rohamosan gyengült, — még akkor is végezte a nehéz püspöki functiókat, az ordinatiót, a nagyheti szertartások jó részét, s még a mult évben is bérma úton volt.

Hát az előző években, mikor az egyházmegye távolabbi csik-gyergyói stb. kerületeit járta! Valóságos emberfeletti munkát teljesített! Bérma útjai alkalmával majd minden nap bér mált, énekes misét és

predicatiót végzett, s fogadta az állandó tisztelgéseket ; választ az üdvözlő beszédekre, s intézte az elébe terjesztett ügyeket. Beszédeivel a könyekig hatotta meg hallgatóit, mint maga is igen sok esetben egész az elérzékenyülésig volt megbatva. Egyházi funkciót látni és hallani valódi épülés volt s gyönyörű hangjával alig versenyezhetett valaki.

Meglátta mindég éles szemével, a mire szükség van s áldozatra kész szíve, segített is, a hol csak lehetett. Igaz, hogy nagy, monumentalis emlékeket nem emelt, valamint nagy alapítványokat sem hagyott maga után de févedne, ki ebből azt következtetné, hogy nem is tett semmit. A jótékony nap munkáját végezte, mely nem ontja egyszerre áldását, de minden nap tesz valamit ; kicsinyiséget bár, de akkor érezzük, hogy mily lényeges ez az apró napi áldás, mikor tőlünk a föld másféltekéjére távozik.

A szegények számára rendszeren kiosztogatni szokott tetemes adományokon kívül, a templomok, iskolák — úgymondva — napi szükségletei voltak kiváló gondoskodásának tárgyai ; egyik életirója ezen nemű adományainak összegét 1895-ben, jubileuma alkalmával, közel 200.000 fitra teszi.

A congrua ügyet egyházmegyénkben saját pénztárából 1888-tól fogva rendezte s a püspöki megyéjében lévő kinestári plebániák javadalmainak 700. fitra való fel-emelését kieszközölte ; Piski telepen saját pénztárából 1885-ben templom és plebánia számára telket vásárolt és plebániát alapított.

A tanár képzésre szintén kiváló gondja volt. Átlátva a kor viszonyainak ránehezését a nevelés terére, s nem feledkezvén meg arról hogy az ifjúságon kell kezdeni, ha erős katolikus szellemet akarunk teremteni, nemcsak katolikus érzelmű világiakat alkalmazott a státus gymnasiumaiban, hanem a státus költ-ségén évenként 2—3 felszentelt papot szokott egyetemre küldeni, hogy a profan tudományokból is a kellő, államilag érvényes qualificatiót megszerezzék, s katolikus tanügyünk előmozdításán munkáljanak a status gymnasiumban.

Ezt a munkásságot akarja kifejezni az önagyméltósága aranyiméje alkalmával megjelent ódának e szép versszakasza :

„Neveddel ébred a harangok álma
Esdő imájuk áldást hoz reád ;
Iskoláink földjén kibajt a páma,
S ebből tonódik legszebb koronád.
A hit kitarja újból szárnyait,
Vigabban zeng a dal oltárainkon.
Szükség, teher nem ég most vállainkon . .

Tetteiben bölcs mérséklet volt a vezére : élvezetet, örömet, kitüntetést nem keresett.

Képzeltetlen mily egyszerűen élt ; akár a leg-egyszerűbb falusi pap. Nem volt fényes háztartása, úgynevezett nagy táblákat nem adott. (Ezért némely körök meg is rótták). De státusgyűlések alkalmával, soha el nem hagyta, hogy az összes tagokat megvendégelje, úgyszintén Nagyesütörtökön, és a papszentelés alkalmával mindég maga köré gyűjtötte az apostolokkal, illetőleg a neopresbyterekkel a kebli papságot és a tanárokat.

Legyen emléke áldott, lelje fel lelke az örök boldogságot !

A következőkben adjuk ő nagyméltósága rövid életrajzát :

Lönhart Ferenc 1819. október hó 3-án született Nagyon. Atyja L. Ignác bányafelőr volt, ki a föld mélyében a eguehezebb testi munkával szerezte meg hat gyermekének, kik között Istenben boldognak főpásztorunk korra nézve a negyedik vala, a mindeunapi kenyeret. Vallásos lelkületű édes anyja csepegtette gyermekeinek fogékony szívébe azon érzelmeket, melyekből később olyan magasztos erények sarjadztak elő.

A nagyszámu család boldog, mert megelégedett életé fájdalomosan érinté az édes atyának 1825. közepén váratlanul bekövetkezett halála. Hisz ő volt az egész háznép fentartó oszlopa ; ő volt a családi élet oly szépen viruló kertjének alapító, ápoló és tisztogató kertésze ; az ő vallásos érzülete szorgalma és jelleme tette a családot közbecsilltő s teremtette meg annak jólétét. Amde — bármily rettenetes is vala e váratlan csapás — megnyugodtak Istennek szent akaratában. Nem esüggedtek el ; Ő benne bíztak.

A könyekkel áztatott multon szebb jövő virul. A kis Ferenc, kit a sors ily korán tanított a szenvedésre, ezt csakugyan tapasztalta. Jóakaró és áldozatkész Mentorként állott melléje Nagyág akkori lelkésze Kovács Antal, a későbbi hírneves brassói apát plebános, kinek vezetése mellett elvégezte a falusi iskolát s támogatásával a kolozsvári konviktusba jutott.

A kolozsvári nemzeti konviktus akkortájba Erdélynek leghíresebb kat. tan- és nevelőintézete volt. A dicső emléktű Báthori István által alapítva, az erdélyi fejedelmek korában és később is Erdély kat. közéletének leghíresebb férfiai itt nyerték kiképeztetésüket s azon kat. szellemet, mely arra lelkesíté őket, hogy az akkoriban elnyomott kat. vallás érdekében annyit küzdjenek és fáradjanak. A jezsuita atyák páratlan nevelési rendszere híressé tevő az intézetet ugyannyira, hogy messze földről sereglettek ide a legnemesebb családok ivadékai. A jezsuiták kezébe került az intézet, kik nem kevesebb buzgósággal és eredménytel fáradztak itt az erdélyi kat. családok sarjainak nevelésében.

A kis Lönhart Ferenc a konviktusban is kivált s tehetsége, szorgalma és viselete az elsők közé helyezték. A szenvedésekkel telt multból szép jövő mosolygott feléje. Már a pályaválasztás előtt állott. Es az ifjú határozott. Keble telve vala nemes érzelmekkel, lelke fönséges célok után esengett szíve, melyen oly korán vert fájó sebet a szenvedés, szám-

talán szenvedő embertársának megvigasztalásáért dobogott. S egy földöntúli elhatározással, mely csak kiválasztott lelkek sajátja lehet, azon pályára lépett, mely a legszebb, de legnehezebb, melyet a hivatottak ép oly magas fönségre emelnek, mint a hogy az ezzel bivatlanul viszszaelők azt lealacsonyítani nem képesek. Lönhart a papi pályára lépett. A gyulafehérvári papaevelő-intézet örömmel üdvözölte az új növendéket, örömmel ápolá szellemét a filozófiai kurzuson s még nagyobb örömmel böcsáját ki tisztos falai közül, midőn a theologiai tanulmányok elvégzése céljából a bécsi „Pázmáneum“-ba küldetett. Tudományszomjas lelke itt bőséges kielégítésre találhatott s a mellett a Pázmáneum-ban hagyományos ájtatos szellem vallásos érzelmeit még inkább megerősítette. A Pázmáneum-nak akkori igazgatója Kunszt József, a későbbi kalocsai érsek, igazgatója pedig Szájbelyi Henrik, a későbbi vál. püspök és nagyszombati érseki helynök volt; tanulmányi felügyelője pedig Simor János, ki Magyarország legfőbb papjává s a magyar kath. egyház egyik legragyogóbb csillagává vált.

Lönhart bécsi tartózkodása alatt feltűnt szorgalmával, munkásságával és sokoldalú ismereteivel; folyton tanult és olvasott; kötelességeit mindig legpontosabban teljesítette és rövid idő alatt elnyerte az összes pázmánitáknak, elüljáróinak és tanárainak becsülését és szeretetét. Bár vig kedélyű volt, mégis minden szavában és tettében előtérbe lépett az a komoly törekvés, hogy az egyetemen töltött éveit ismereteinek bővítésére fordítsa és magát leendő hivatása feladatainak teljesítésére minél tökéletesebben előkészítse. 1844-ben elvégezve tanulmányait, mint egy nagy reményekre jogosító szép jövő letéteményese tért vissza hazájába.

1844. július 28-án virradt fel reá életének legholdogabb napja, midőn Kovács Miklós erdélyi püspök a kolozsvári piaci főegyházban őt áldozó-pappá szentelte. Elérte tehát főnséges célját. Most már boldog vala. Még csak azt várta, hová, minő működési körbe rendeli főpásztorának magas akarata, bölcsesége.

Nem kelle soká várnia. Megjött a kinevezési okmány, mely Lönhartot püspökének oldata mellé parancsolá, iktatónak a püspöki irodába. Es itt kezdődik Lönhart Fereneknek férfiúi munkássága. Az irodában szorgalmasan dolgozott, végezte a reá bízott munkát. S ezen munka reá nézve szellemi élvezet, igazi gyönyör volt, mely merően feledteté vele a testi fáradalmakat. Hiszen mily szép alkoma vala az irodai munkálatok közt az egyházmegye teljes képeinek megszerzésére, a püspökség történetének, jogainak és sokoldalú feladatainak megismerésére! Dolgozott és tanult.

Az 1848 év nagyobb és fontosabb feladatot juttat az egyházmegyében már ismert és jó hírnévnek örvendő Lönhartnak. A Kovács Miklós püspök által egybehívott kat. státusgyűlésen mint egyházi képviselő vett részt s azon 26 tagú bizottságnak, mely a státusgyűlések rendszeres munkaprogrammjának elkészítésére választatott, ő is tagja volt. Mivel azonban a forradalmi eszmék már Kolozsvárt is terjedtek, a státusgyűlés feloszlott s Kovács Miklós is vissza tért Fejérvárra. Lönhart is vele jött, hogy a szabadságharc viharos napjaiban Főpásztorának bü öre és gyámola legyen. Ez volt ama nagy napokban kötelessége. Nem köthetett oldalára kardot, nem szállhatott a harci sikra; de magyar volt minden ízében, lelkes magyar minden gondolkodásában,

minden szavában és tettében. Pedig eredetére nem magyar; ő is azok közzé tartozik, a kiket a magyar föld csodálatos ereje, a nemzeti hagyományok átalakító hatása tett szívvel-lelkekkel magyarrá.

Az agg püspök Lönhartnak bőséges odaadását és munkásságát elismeréssel kísérte. 1852-ben titkárává és szentszéki ülnökké nevezte ki. Nemsokára rá még ugyanezen év október 15-én Kovács Miklós meghalt s a megelőző évben „cum iure successione“ kinevezett segédpüspök, Haynald Lajos ült az ősrégi erdélyi püspöki székre.

Haynaldnak elismerő szavaiból tudjuk, hogy Lönhart neki valóságos jobb keze volt. Haynald idegen egyházmegyéből jövőn közénk, természetesen nem birhatott egyházmegyénk speciális viszonyainak kellő ismeretével. Lönhart, ki már 8 év óta működött a püspöki irodában, teljes tájékozottsággal állott a nagynevű Főpásztor rendelkezésére és segítségére. Allandóan püspökének oldala mellett volt, vele dolgozott, fáradozott. S ezen nagy munkásságot Haynald kellőleg tudta méltányolni. Már 1854-ben a püspöki iroda igazgatását Lönhartra bízta, négy évvel rá pedig oldalkanonokjává nevezi ki s a városunkban ő általa alapított apáca-zárda és leányiskola élére állítja.

Az 1859. évben Haynald Rómába utazott. Kedves oldalkanonokját is magával vitte, ki mint pápai praelatus tér vissza az örök városból. 1862-beo ismét Rómába kíséri püspökét.

De Haynaldra Erdélyben nehéz napok váraoztak, napok, melyek számtalan keserűséget okoztak neki s végre is az erdélyi püspöki székről való leköszönésével végződtek. A nagy püspök szeretett egyházmegyéjét elhagyta, mert hazáját még inkább szerette.

Lönhart érezte legjobban ezt a súlyos veszteséget. Bánatos lelke a munkásságban keresett és talált üdítő balzsamot az égő sebre. Munkássága 1864-ben új és nehéz tért nyert, midőn az áldott lelkű Kedves István kolozsvári apát-plebános elhunytá után a kolozsvári egyházközség bizalma s Ráduly János nagyrépost és káptalani helynök kinevezése a tekintélyes kolozsvári plebánia lelki gondozását reá ruházta. Keserű Mózes fehérvári olvasó kanonok s a guberniumnál előadó iktatta be Lönhartot nagy bűncselekedéssel 1864 november 1-én plebániájába.

Többé kevésbé tudjuk, hogy a kolozsvári plebánosnak előkelő, sőt vezető szerepet kell vinnie nem csak az egyház, de egyúttal a város ügyeiben s a társadalmi életben egyaránt. Lönhart itt is egész ember volt a szó legszorosabb és legnemesebb értelmében. Már beköszöntő beszédjében jelzi a nagy munkát, melynek megoldását e plebániával együtt vállaira vevé s egy atya szeretetével, egy pásztor bölcsességével, egy vezér akaraterejével kéré és buzdítá hiveit támogatásra, szellemi és anyagi közreműködésre e nagy műben. Mint az egyházi feltétlen önkormányzat hive, az egyházi képviselő testületet a megállapított szabályzat utasítása szerint kiegészítette és kibővítette. Ezután egész gondját a templomnak, a középkori építészett ezen magasatos emlékművének kijavítására és feldíszítésére fordította. S a templomot gyönyörűen restauráltatta. Alatta épült a kökerti róm. kat. iskola, javultak a tanügyi állapotok, szilárdult a kat. hitélet, minek elég ékes hirdeti azon alapítványok, melyeket Lönhart buzgó lelkipásztorokodása alatt egyes jobb módú bi-

vek tettek. Az elősorolt adatok csak a nagy faóriások, de hát az apró bokrokat — a szerény, kis növények, ez a csendben és feltűnés nélkül folyt mindennapi kötelességteljesítés — ki tudná elszámolni, ki tudná megmérni, mennyi lelki erő árán történt meg?

Még 1865. december havában kinevezte ő Felsege Lönhart Ferenc, kolozsvári plébánost a Salamoni B. Szűz-ről c. apátságra, a melynek jelvényeivel való felruházás 1866. március 13-án történt, de aztán 1875. február havában tudomására jutott a kolozsvári egyházmegye közgyűlésének hogy ő Felsege őt a fehérvári káptalan nagyprepostjává kegyeskedett kinevezni, a lelkipásztorában kitüntetett bitköség valószínűs legkedveltebb üdvözöltje szeretett lelkészét az új méltóságában, báró Jósika Lajos tolmácsolva ékes szavakkal a közérzületet. Az új nagyprepost 1875. április 4-én választotta meg útódját és ugyanez év május 2-án búcsúzott el meleg szavakkal és könnyes szemekkel szeretett híveitől, a kik viszont nem lanyhább lévél ragaszkodtak azután is volt plébánosukhoz, a ki köztük tetőzte be alapját azon bokros érdemeknek, melyek őt később az egyháztejedelmek díszes sorába emelték.

1875. január havában foglalta el Lönhart a nagypreposti széket. Ezen magas állás, mely másnak vállaira alig viselhető teherként nehezedett volna, nála csak előbbi életének folytatásaként tűnt fel. A nagypreposti, ügyhallgatói, püspök helyettesi nagy fáradságot és sok tapasztalatot igénylő teendők előtte mind ismertek, mind tapasztalatból elsajátítottak valának. A legnagyobb lelkesedéssel és ügyszerezzettel lépett új hivatásának ösvényére s a nála sajátos fáradhatlan szorgalommal teljesíté ennek bokros teendőit hosszas éveken át.

Nagyevű Fogarassy Mihály püspökünk, ki nagyprepostjában az állandó tevékenységet és korrekt papi szellemet figyelemmel és elismeréssel kísérte, három évi hiű szolgálata után jutalmul és buzdítással megszerezte neki a sk-rdoi c. püspökséget 1878-ban s midőn az aggkor fáradalmi és terhei már rohamosan közeledtek, püspökké szenteltette fel. Haynald Lajos, kalocsai érsek szentelte fel 1881. június 5-én pünkösd első napján. Ezen új hivatálnak nem fényét, nem méltóságát, hanem kötelességeit őrzé és karolá fel Lönhart. Alig érkezett Kalocsáról vissza Fehérvárra, már megkezdé terhes bérmaütjét az egyházmegyében s bejárta a bányavidéket, Brassót és Szebert.

1882. március 22-án halt el Fogarassy Mihály s a káptalan Lönhart Ferencet választá közakarattal helynökke. E fontos tisztet azonban csak rövid hét napig vihette, mert az isteni Gondviselés úgy akará, hogy a királyi kezgy őt az erdélyi ősi püspöki székre emelje.

Március hó 30-áról van a kinevezési okmány keltezve, mely április közepén lön publikálva s mely az egyházmegyében mindenfelé örömet és lelkesedést keltett. Az új megyés püspök szeptember 17-én intronizáltatta magát. E napon vette kezébe Lönhart az egyház kormányzásának gyep-lőjét; ekkor kezdé meg igazán a valódi apostolkodást: ekkor lett Erdély főpapja, egyházi kormányzója, legfőbb tanítója. S ezennel meg is kezdé terhes és nagy felelősséggel járó kötelességeinek teljesítését.

A jó pástornak először is övét, nyáját kell megismerni. A helyi és személyi ismeret legelső és nélkülözhetetlen kellék az egyházkormányzat mérlegében, hogy a súly min-

dig az igazság, a méltányosság felé bajolják. Egyházi kormányzatunk főjellege: szilárdság, gyors pontosság is részrehajlatlan igazság. S ezért kívánta boldogult főpásztorunk egyházmegyénknek összes esperesi kerületeit, s az egyes kerületeknek minden egyes plebániáját, sőt még a filiákat is megiltoztatni, a mi neki Isten szent segítségével sikerült is.

Fáradalmas útjában nem tartóztatta vissza az idő viszontagsága, nem hátráltatta a saját egészségi állapotára való tekintet. Körüljárta az egész megyét, jót tévén mindenütt. Egy helyen az idők multával ejtett és titkos sebeket pubatolta ki s orvosolta meg, más helyen a bérálás szentsége után sovargó hü népet kente fel az Urnak: és miként székelyén, úgy megyénkben mindenütt, hol hívei szerencsések valának az Ur nevében jövő áldott főpásztor üdvözölhetni, édes vigaszt erkölcsi és anyagi támogatást nyertek a szegények, özvegyek, árvák, templomok, iskolák, papok, tanítók, intézetek, egyletek. Azon szavak, melyeket szent Jeromos mondott, hogy ő a „vakok istáppja az éhezők kenyere, a szegények reménye, a szenvedők vigasztalása“ boldogult főpásztorunkra is teljes mérvben illenek.

Bámulatra méltó vala boldogult főpásztorunknak körutjában kifejtett igazi apostolkodása. „Docuit verbo et opere.“ Még a legkisebb egyházakban is órákon át beszélt az ő szívhez szóló egyszerű és azonnal hódító eloquentiájával, a legelhagyottabb iskolákban is buzdító szavakat intézett az ajkain esüggő tanulókhöz és szülőkhöz s ezen mag csakugyan termékeny talajra hullott. A hallgatóság megszívélte a főpásztori intő és vigasztaló szavakat. Erat enim docens sicut potestatem habens.“ S bátran elmondhatjuk, azóta új alakulásnak indult sokat szenvedett megyénk. Mindenütt, a hová, a merre csak tekintünk mindenütt és mindenhol lelkesedést és buzgalmat lát szemünk. „Emisit spiritum tuum et renouabit faciem terrae (nostrae).“

Sok plébánia van megyénkben és közöttük nagyon sok van olyan, a hol a lelkész nem vala egyéb, mint valószínűs és a szó legszorosabb értelmében vett missionarius. A különféle hitfelekezettek számos ezreinek közepette áll ő kicsiny nyájával, gondos pástornak gyanánt folyton örködvén, gondosan vigyázzván arra, ne lupus veniens rapiat unam et aliam ex ovibus suis, s akárhányszor még kitéve a keserű bántalmaknak is, miket — mint hajdan az apostoloknak — örömmel kell eltűrnie. Keresztény önfeláldozással szenteli életét embertársai földi és mennyei boldogságának előmozdítására s minden gondolata, szava és cselekedete nyáját s ennek üdvét illeti. Ezen lelkészeket, nevezük őket missionariusoknak, meggyugtati, megvigasztalni, mostoha sorsukon enyhíteni, az anyagiakban a tisztességes megélhetés fokáig biztosítani, vala boldogult főpásztorunknak egyik kiváló gondja. S megteremté ő maga a congruát, melyre évenként 5000 frt-nyi összeget adott. S akkor érzé át a megyének segélyezett, bánatát feledezt is így jobb jövőben bizó papsága, hogy az egész megye csakugyan egy nagy családdá alakult, a melynek szerető, gondos édes atyja a püspök.

A papság fisegélyezése mellett boldogult főpásztorunk atyai gondoskodásának egyik kiváló tárgyát képezte a templomok és plebániák építése, vagy legalább is jó karba való hozatala. Eltekinve a pisküi templom és plebániától, mely 100000 frtba került, s mely „aere perennius hirdeti Lönhart Ferenc munificentiaját, nem említve a bolyait, mely szintén

boldogult főpásztorunknak köszöni létét, hány templom és hány plébánia kapott hol orgonát, hol oltárt, hol belső felszentelést, hol meg ezrekre menő összeget.

S hogy ezen bőkezűség mennyire járult a hívő nép áhítatának emeléséhez és szt. hitéhez való ragaszkodásának fokozásához, azt mindenki belátja, ki meggondolja, hogy a külső dekoráción képező Isten belső tiszteletének egyik lényeges tényezőjét.

Az egyház veteményes kertje az iskola. Itt serdülnek, nőnek és nevelődnek egyházunk leendő, bajnokai. Nagyon fontos a egyházunk virágzásában a legszükségesebb kellők az iskoláknak jó karba való hozatala. S boldogult főpásztorunk jól ismerve az iskoláknak egyházra, hazára, társadalomra és családra való nagy és átalakítható befolyását, a népiskolázás terén sokat nagyon sokat, tett. Boica, Szeben, Toplica, Lövéte, Szováta s még hány iskola köszöni létét s a kor didaktikai követelményei szerinti berendezését? Hány tanító, meg tanítóól évi fizetését, hol megállandó segélyezését? S mindezen adakozásokat saját minden oldalról eléggé igénybe vett pénztárából fedezte.

Ezek után jönnek a külföldi segélyezések, szegényeknek, egyleteknek, intézeteknek, melyek a főpásztortól kérnek támogatást és istípót. S boldogult főpásztorunk erszénye ezeknek is mindig bőven juttatott. Mennyi titkos nyomort szüntetett meg, hány könnyespet száritott fel, azt csak az tudja, ki azokat följegyezte az életkönyvében s kihez a segélyezettek főhasznai feljutottak áldást és hosszú életet esdve a jószágos és kegyes főpásztor életére.]

Irodalmi Társulatunk is nagy mérvben tapasztalta boldogult főpásztorunk és védőkük pártfogását. Minden évben 400 forintnyi összeggel segélyezé társulatunkat s 26 szegényebb ellátású papnak és tanítónak küldeté meg lapunkat. Hogy ezen adomány — mely az összes előfizetési pénzek közt a legpontosabb, mennyire lendített Irodalmi Társulatunkon, ezt jól tudják azok, kik átélték azon korszakot, midőn társulatunk ezen adomány megszüntével — megszünt volna létezni.

De hát mit mondjunk tovább! ? Mivel mélyebben merülünk be azon magasztos kép szemléletébe és leírásába, mely szemünk előtt áll, annál inkább érezzük, hogy a kép fenségének növekedtével erőnk hanyatlak. Ha hű írónak egy községes és középszerű férfi kellő méltánylása is nehézséget okoz, annál inkább fokozódnak a nehézségek, midőn egy kiváló emberről kell írnia. Hiszen amott az írónak szellemessége mindig találhat olyas vonást, mely legalább az olvasók előtt érdekes; tollának erejével és szépségével bámulatba ejtetheti olvasóit, hamár az általa jüdesért embernek nem is, de magának mindig szerezhet elismerést.

Amde hol hősének tulajdonai kiváló, fényesek, sokoldalúak; hol az olvasók lelke már előre át van hatva a tiszteletteljes bámulattól s az olvasók méltatást kívánnak, miú azon férfir, kiről az író hozzájuk szól: oda csakugyan olyan író kell, kinek lángesze fel tud azon magaslátig hatolni, hol hőse áll. Erezzük, hogy gyengék és erőtlenek azon vonások, melyekben boldogult főpásztorunk 15 évi működését vázlatni törekedtünk. Amde a gyenge vonások is képeznek egy bár halvány-képet s ezen képet gyönyörűen szívezi be humanus modora, atyai jósa és leereszkedő nyájassága. Egyházmegyénknek éppen 15 évig vala jó

pásztor, ki a gondjaira bizott nyáját Isten szavával legelteté, szerénységben megtartá, tiszta magaviseletben megerősíté, ki nyájának hű védője, a szegények vigasztalója, a tévelygők kalauza s mindnyájunknak éjjeli-nappali öre — mindenkinek mindene vala, hogy mindenkit üdvözítsen.

Sokakat vezetett az üdvösség útjára s erősített meg ezen tizenöt évi főpásztoroklása alatt. Adja Isten, hogy ő is lelje meg az örök üdvösséget a pásztorok Pásztorától.

Gyásznapok.

A halál hira. Jun. 28-án, d. e. 1/12 órakor kondáltak meg a szt. Mihály-székesegyház barangjai s legott szájról-szájra repült a szomorú hir, hogy szeretett agg Főpásztorunk Nagym. és Főiszt. Lönhart Ferenc elköltözött az élők sorából. El van végezve, hogy egyszer meghalunk. Utóbbi időben az áldott szívű Püspök állandó betegségéhez megbülés is járult, minek következtében ereje rohamosan hanyatlott. A kimulás előtt való napokon erős és szeles időben rövid sétát tett a püspöki udvar kertjében s attól kezdve mind rosszabbul érezte magát, sőt a hir válságos állapotról suttogott. Mi azonban biztunk a Gondviselésben. Házi orvosa, Setz doktor is jó reménnyel biztatott s így azt gondolók, hogy a szomorú vég még távol van. Értbető tebát a megdöbbenés, melyet az első hir az udvarban, káptalaiban, keblbi papságban és az egész városban keltett. Nagyságos Fábán S. kanonok úr mindjárt tanácskozára hívta össze a káptalant, azután pedig a táviró hivatalba ment és értesítette bérmaúton lévő Püspökünket, mélt. Majláth Gusztáv, Károly gróf urat a gyászsesetről. Erre gyorsan mentek szét a hivatalos tudósítások, mi közben a város is gyászba öltözött. Fekete lobogót lenget a szél a székesegyház tornyán, a papnevelő és finevelő intézet valamint a gymnasium épületén, kaszinó városházán és egyéb nyilvános épületeken.

Majláth Gusztáv Károly gróf ő Méltósága, ki Abrudbányán értesült szeretett elődjének kimulásáról telefon útján azonnal felhatalmazást adott nagys. Fábán Sándor kanonok úrnak az előzetes intézkedések megtevésére. Egyelőre úgy maradt a drága test, a hogy megakadt benne az élet folyama. Ugyanis ő Excellentiája, úgyszólván nem meghalt, hanem elaludt. Este 11 órakor még beszélgetett bási orvosával és megkönnyebültnek látszott; azután az orvos távozott és a Püspök magára maradt Lönhart Mari unokahugának gondozása alatt. Reggel felé elnyomta az álm s többé fel sem ébredt; mikor bási orvosa 28-án d. e. 10 órakor hozzámént, halva és tagjait kihülve találta. Egyedül élt, egyedül halt.

Első teendő volt a ravatal felállítása és a test behalzsamozása. Az elsőt a gyászoló család és káptalan megbízása folytán a helybeli Petrus-féle temetkező intézet végezte egyszerűen ugyan, de elegendő izléssel. Az udvar kapuját fekete szövettel girlandozták körül, a püspöki lakosztályba vivő feljárt esupa gyász és feketeség. A magas ravatal, a nagy teremben van felállítva s rajta nyugszik a holt test püspöki dísz öltözetben, feje fölött emelkedik megváltásunk jelvénye, a kereszt, körötte pedig az örök világosság szimbolumai, a viasz gyertyák égnek, a terem egészen gyászba van vonva s még a beszűrődő világosság is gyász fátylon török meg. Most már a nép meghattottan állja körül a ravalt, imád-

kozik és könnyezik felejthetetlen atya és barátja hült lábainál.

A felboncolást és bebalzsamozást *Setz* dr. végezte *Nathán* és *Hartenbaum* dr. segítségével. E munkálat mintegy 10 órát vett igénybe. Az orvosok a tüdőt kissé megtámadva találták, de különben jó állapotban; egyéb belső szervek is kedvező tüneteket mutattak, kivéve a szívet, mely egészen el volt zsírosodva és összehúzódva. A halál közvetlen okául szívzélhűdést állapítottak meg, a haláleseti bizonyítványban agkori kimerülés és szívlobosodás van feltüntetve.

Mi alatt ezen intézkedések történtek, *Tamási* A. kanonok úr *Setz* dr. jelenlétében a hivatalos iratokat, pénzeket és alapítványokat jegyzékbe foglalta és átvette: majd megjelent *Téri* dr. közjegyző és a hozzá tartozó hivatalos személyekkel fogantositotta az ügynevezeit bírói zárlatot. A hagyatékot képező ingóságok és értékek leltározása későbbben következik.

Méltóságos Majláth Gusztáv, Károly gróf püspök úr 29-én Zalatnán bevégezván fáradalmas béma útját, még az nap este 8 óraker székelyre érkezett, informálta magát a történekről és elődjének áldott porai mellett lerótta a kegyelet adóját. Azután megtette másnapra a kelő intézkedéseket. 30-án d. u. 1/4 óraker a rovat köré gyűjté a keblí papságot és felszentelendő, végzett theologusokat, kikkel együtt a *Vesperae defunctorum*-ot a holt test körül elvégezte. Jul. 1-én d. e. 10 óraker a *Matutinum* és *Laudes*, d. u. pedig újból *Vesperas* és beszentelés volt A temetés 2-án d. e. 9 órára van titúzve, melyet Püspök úr ő Méltósága végez.

A püspök úrnak segédkeznek: *Archidiaconus*: mélt. és ft. *Fabian* Sándor, *Cerimoniarus*: mélt. és ft. Dr. *Uffalussy* József, *Libriter*: mélt. és ft. *Tamási* Aron, *Di-conusok*: mélt. és ft. *Gergely* Ignác, *Stemczar* Ede, *Csiky* János, *Jancsó* Ernő. A Püspök úr infulástja udó Dr. *Körödy* Péter. Infulával segédkeznek: nsgos és ft. *Möller* Ede, *Kovács* Ferenc, *Jung-Cseke* Lajos, *Biró* Béla.

A gyász országra szóló. Az újságok öszinte részvétellel emlékeznek meg az elhunyt Főpásztor erényeiről és páratlan jó szívéről; ismertetik életét, jötteit, munkásságát s iparkodnak részt venni az erd. egyházmegye gyászában. Az adatokat a család — és káptalantól kiadott gyászjelentésekből merítik A káptalan gyászjelentése következő:

Az erdélyi fehérvári székesegyházi káptalan a maga és az erdélyegyházmegyei papság nevében mélyen megsomorodott szívvel jelenti, hogy Nagyméltóságú és Főtisztelendő Lőnhart Ferenc, erdélyi püspök, pápai praelatus, álladalmi valóságos belső titkos tanácsos, az erdélyi összes róm. kat. iskolák és nevelő intézetek legfőbb igazgatója, az erdélyi róm. kat. státns elnöke stb. stb. Kegyelmes Főpásztorunk rövid ideig tartó felvő betegség után folyó évi június 28-ikán reggeli 8 óraker, életének 78-ik. papságának 53-ik, erdélyi püspökségének 15-ik évében az Urban esendesen elhunyt. Földi részei folyó évi július 2-ikán délelőtt 9 óraker fognak a székesegyház sírboltjába ideiglenesen letéetni, halhatatlan lelkeért pedig az engesztelő szentmise áldozat ugyanakkor fog a székesegyházban a Mindenható Istennek bemutatatni. Az Úr, ki nek egész lángoló szeretettel, iven szolgált e földön, legyen az ő bőséges jutalma az égben! Az örök világosság fényeskedjék neki! Gyulafehérvárt, 1897. június 28-án.

Az erd. róm. kat. status a következő szomorú jelentést adta ki: Az erdélyi római katolikus status mély megilletőd-

déssel jelenti, hogy egyházi elnöke Nagyméltóságú és Főtisztelendő Lőnhart Ferenc erdélyi Püspök, pápai praelatus és valóságos belső titkos tanácsos Úr f. hó 28-án, életének 78-ik és erdélyi püspökségének 15-ik évében az Urban elhunyt. Földi része: folyó évi július hó 2-án délelőtt 9 óraker fognak Gyulafehérváron a székesegyház sírboltjába ideiglenesen letéetni, halhatatlan lelkeért pedig az engesztelő szentmise áldozat ugyanakkor fog a székesegyházban a Mindenható Úr Istennek bemutatatni. R. I. p. Kolozsvár, 1897, június 30.

A család tudósítása így hangzik: Alulírtak a megtört szív fájdalommal jelentik, hogy a tel-dhetetlen testvér és nagybátya Nagyméltóságú és Főtisztelendő Lőnhart Ferenc erdélyi püspök, pápai praelatus, álladalmi valóságos belső titkos tanácsos, az erdélyi összes róm. kat. iskolák és nevelőintézetek legfőbb igazgatója, az erdélyi róm. kat. status elnöke stb. stb. stb. rövid ideig tartó betegség után folyó 1897. évi június hó 28-án reggeli 10 óraker életének 78-ik, áldozópapságának 53-ik, erdélyi püspökségének 15-ik évében az Urban esendesen elhunyt. Földi maradványai folyó évi július 2-án délelőtt 9 óraker fognak a székesegyház sírboltjába ideiglenesen letéetni, lelkeért pedig az engesztelő szentmise áldozat ugyanakkor fog a székesegyházban az egek Úrnak bemutatatni. Mindenünk valál, szerető szíved értünk is lángola, haláloddal örökre elborult földi boldogságunk ege! Nyugodjál békében! Károlyfehérvárt, 1897 június 28. özv. *Hammer* né *Lőnhart* *Agnes*, mint testvére. *Lőnhart* *Nándor*, mint unokaöccse. *Lőnhart* *Mária*, mint unokahuga.

Mihelyt a távirat drója világgá vitte a gyászhiót, azóta szünet nélkül jönnek a részvétnyilatkozatok. Emlékezet okáért ide íktatjuk a legfőbbeket.

O Felsőge kabinet iróhivatala így ír:

Seine K. u. K. apostolische Majestät sprechen Euer Bischöflichen Gnaden und dem Hochwürdigsten Katedral Kapitäl anlässlich des Hinacheidens Ihres Herrn Diocesanbischofs Lőnhart die innigste Theilnahme aus.

B r a u n.

Továbbá:

A ft. Káptalannak

Gyulafehérvár.

Legöszintébb részvétellel értesültem szeretett Főpásztorunk elhunytáról.

V a s z a r y K o l o s, bibornok, hercegprimás.

Méltóságos Gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök urnak Gyulafehérvár.

Mély részvétellel értesülvén Istenben bódogult Lőnhart Ferenc püspök elhunytáról, szívem egész melegével udvözlöm Méltóságodat Erdély főpapi székén. A gyász szertartáson való személyes megjelenésben öszinte sajnálatoura akadályozva lévén, innen a távolból buzgó imában ajánlom a bódogultat Isten végtelen irgalmába, Méltóságodat pedig áldó és oltalmazó kegyebe.

C s á s z k a G y ö r g y ka'ocsai érsek.

A ft. Székes Káptalannak

Gyulafehérvár.

A kitünő főpásztor elhunnya alkalmából fogadja öszinte részvéteket.

W l a s s i e s.

Gróf Majláth Gusztáv püspök úr ő Méltóságának

Gyulafehérvár.

A tudósítást köszönettel vettem; tessék ide Bécsbe tudatni, hogy a temetés 2-án délelőtt, vagy délután lesz-e? A temetésen megjelenek.

J ó s i k a.

Méltóságos Fábián Sándor nagy prépost úrnak

Gyulafehérvár.

Lelkének jószágával kinttűt főpásztorunknak elvesztése fölött kérem a káptalannak részvételemet tolmácsolni; a temetésen megjelenek.

J ó s i k a S á m u e l.

Főtisztelendő Káptalan

Gyulafehérvár.

Fogadja a főtisztelendő káptalan mély részvételemet áldott lelkü püspöke elhunytja felett.

D e s s e w f f y S á n d o r. püspök.

Székesegyházi Káptalannak

Gyulafehérvár.

Nagyméltóságú Lőnbart püspök halála alkalmából fogadják legőszintébb részvételemet. Folytatólagos közgyűlés sajnálatomra akadályoz a temetési megjelenésben.

D r. S z e n t k e r e s z t y, főispán
Méltóságos Majláth Gusztáv püspök úrnak.

Gyulafehérvár.

Püspök elődjének elhunytja fölött fogadja Méltóságod fájdalmas részvételem őszinte nyilvánítását.

S z a b ó J á n o s, püspök..

Méltóságos Gróf Majláth püspök úrnak

Gyulafehérvár

Aldott emlékü főpásztoruk elhunytja alkalmából fogadja Méltóságod egyházmegyéjével magam és rendem igaz részvétét.

F e h é r I p o l y.

Méltóságos Fábián S. püspöki helynök úrnak

Gyulafehérvár.

Mély gyászukban igaz részvétellel osztozik:

C s á k r e n d f ő n ö k r e n d j é v e l

Róm. kat. Káptalan

Gyulafehérvár.

Püspök úr ó nagyméltósága halála alkalmából fogadja a méltóságos káptalan legmélyebb részvételemet

Z e y k D a n i e l, főispán.

Méltóságos Káptalannak

Gyulafehérvár.

Fogadja főpásztorunk gyászos elhunytja alkalmával legmélyebb részvételem kifejezését.

B á r o A p o r G á b o r.

Az erdélyi fehérvári székesegyházi méltóságos káptalannak Gyulafehérvár.

Hunyad vármegye együtt lévő törvényhatósági közgyűlése mély részvétellel értesült Lőnbart Ferenc erdélyi püspök ó nagyméltósága elhunytjáról s mint e megye érdemes szülöttjének emléke iránt kegyelettel viseltetve osztozik a vesztésében, mely az egyházmegyét érte.

A törvényhatóság nevében: H o l l a k y, alispán.

Főtisztelendő Káptalannak

Gyulafehérvárt.

Szeretett főpásztorunk elhalálózása fölött fogadják mély részvételemnek kifejezését.

P l a c s i n t á r D á v i d, polgármester.
Szamosújvár.

A ravatalra díszes koszorút belyeztek:

1. Lőnbart Mária, 2. Lőnbart Nándor, 3. Az erd. róm. kat. Státus Főpásztorának és főnökének tisztelete és kegyelete jeléül. 4. A gyulafehérvári róm. kath. főgymnasium tanárai és ifjúsága felejtethetlen Főpásztorának. 5. A Vörös kereszt Egyesület gyhérvári választmánya felejtethetlen első elnökének. 6. Folly Viktor Kolozsvárról szeretett Főpásztorának mély tisztelete jeléül. 7. Die Familie Heinrich Bourcy Ibren unvergeslicheu Gönner. 8. A Zeidner-család ó Excellentiájának, 9. Dr. Szöcs Ákos. Jötevőjének. Továbbá Jónás Adolf, Glück Rudolf s más névtelenek.

A vidéki papság a mai napon nagy számban gyülekezett szeretett Főpásztorra koporsójához, a ravatal mellett állandóan lét apáca térdel és imádkozik, a nép meghatott csoportokban járul a végső látogatásra, városunk megnépesül gyászolókkal. Könnyező szomorú arcok mindenfelé. Az Úr magához szölitotta hű szolgáját; e tudatban találnak enyhülést a szomorkodott szívek. A temetésről való tudósítás jövő számenkra marad. Imádkozzunk elhunyt jó Atyánkért! Retribuere Domine.

I R O D A L O M.

* **Katholikus Pedagogia.** Havi folyóirat. Szerkeszti és kiadja Gyürky Odón. Tartalom. Szabadakarat és nevelés. Irta Noter Antal. A bölcsellettudomány középiskolai tanításának kérdéséhez. Irta Kozáry Gyula, hittanár. Gyakorlatias vallástanítás a középiskolában. (Folytatás) Irta Fokorny Emánuel, kir. kath. főgymn. hittanár. Parallelizmus a tantervben. Irta Hirling Antal, áldozár és nevelő. Katolikus középiskolázás. Javaslat a középiskolai vallástanítás reformjára vonatkozólag. Irta Buday Gerő zombori állami főgymn. hittanár. A reneszánsz pedagogija. (Nevelés történelmi tanulmány Irta Ajtay Antal dr. a budapesti egyetemen a neveléstörténelem m. tanára.) Melachton Fülöp. (Születésének négyszázados évfordulójára.) Irta Vargha Dezső dr. Irodalom. (Hittani tankönyvek a középiskolák számára.) — Az erkölcsi törvény alkalmazása. Vegyesek. A Katolikus Pedagogia célja a neveléstudományt kat. szellemben ápolni, fejleszteni, különös gondoskintelvé a kat. középiskolázás ügyének, érdekeinek. A Katolikus Pedagogia megjelenik minden hónapban, 4 ivnyi terjedelemben. A Katolikus Pedagogia előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker., Pál-utca 7. sz. II. em. 37.

* **Az Oktató Néplap.** Képes szépirodalmi és ismeretterjesztő újság a köv. tartalommal megjelent. Szent László magyar királyról (vers.) — Az Urnap és a helyzet. — Jézus Szents. Szívének ünnepe. — Nyári ünnepek. — Erkölcsi mondasok. — Verebek és az emberek. — Az okos cigány. — A csutora. (Beszély) Kincses Isk. Gyermekevers. — A mármárosi sóbányászat. — Ne higj minden szónak. — Nyole nap a szentföldön. A gyógyfüvekről. Katolikus missiokról. — Jogismeret. — Miniszteri rendelet a házassági kihirdetés alól való fölmentés. — A dal. — A gazda. A mezei egerek elpusztítása stb. — Külföld. — Kéthetenkinti konyha. Hasznos dolgok. — Mulattató. — Képeink. — Talalós kérdések. Szerk. üzenetek. Bpesti piac. Ajánljuk e nagy olcsóságánál fogva elterjedt hasznos lapot. Egész évre két forint. Megrendelhető Pozsony, ferenciek.

* **Kat. vallástani iskolai könyvek.** Kaphatók Reizer János kat. könyv-kiadóhivatalában Szatmáron. *Palesztina* hajdan és most, középfokú iskolák használatára, segéd-könyvül a biblia tanításához, 52 lapra terjed. Ara Palesztina térképevel 30 kr. anélkül 20 kr. Palesztina földrajza, kisebb fokú iskolák használatára, mint segédkönyv a biblia tanításához több helyen alkalmazva, 24 lapra terjed. Az előbbi középfokúnak kivonata. Ara 12 kr. Róm. kat. szertartás-tan-iskolai használatra közép- és kisebb fokú iskolák számára 60 lapra terjed. A kisebb fokú iskolák számára való (a könyvnek mintegy fele részé) nagy betűk által van kitéve. Ara 25 kr. Valameenyi mű megrendelhető Reizer János kat. könyvkiadóhivatalában Szatmáron. Kívánatra a kiadó mutatóvanyó példányt szívesen küld.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Értesítés.** Az erd. rk. Irodalmi Társulat közgyűlését hosszabb időre elhalasztotta. A megtartás idejét közölni fogjuk.

— **Kepe megváltás.** Főtisztelendő Szerkesztő úr! Mivel mostanában az erdélyi katolikus státus sokat foglal-kozik azzal a nemes terv kerestül vitelével, hogy a gyakorlatban legáltalánosabban kepe megváltást okszerű és a kepefizető nép nagyobb mérvű megterhelhetése nélkül általában kerestül vihetné, mi tehát ezen incidensből kiindulva sietünk a körülményekhez alkalmazkodva a kepeket megváltani, ezzel azonban nem akarunk mi legkésőbbiek mintaképpül föltűnni, csakis az olyatán kisebb, a magunkéhoz hasonló egyházközösségeket ohajtanók tájékoztatni, midőn a mélyen tisztelt Szerkesztőség kegyes engedelmével elmondjuk azt, hogy mi Bőben miképpen váltottuk meg a kepeket, a hol a vegyes vallású politikai község részéről semmi támogatásra nem számíthattunk. Volt a megyének 100 forint magtárpénze, a mely összeg legfelsőbb jóváhagyással rendelkezésünkre bocsátott, megvettünk egy oly birtokot, a mely minden körülmények között fedezze a kepeken évi pénzértékét, a pap és kántor haszonélvezetébe bocsátott, s ezzel a kepe ráuknévze megszűnt. Kölesönt vettünk föl egyik legjutányosabb pénzintézetből s azt az egyháztanács kebléből választott háromtagú bizottság törleszté, oly képen: hogy a kepe jövőre a nép ennek a bizottságnak fizeti mindaddig, a míg a kölesönt le nem lesz törlesztve, megjegyezve azt, hogy némelyek a hívek közül, a magok részéről a fölvevett kölesöntőke arányának megfelelően hajlandók oly összeggel járulni már az első törlesztéshez, mely őket egyszer s mindenkorra fölmenti a további kepe fizetés kötelezettsége alól, s ha netalán a megyének vannak oly magán-jövedelmei, forrásai, a melyeknek természete megengedi, hogy azok is e célra fordíttassanak, akkor annál hamarabb meggy kerestül a kepe megváltás, a nélkül, hogy annak terhet a kepefizetéshez szokott nép legkevésbé is megérezné. Alig egy pár héttel ezelőtt, ugyancsak a Közművelődésben templomunk, iskolánk és a bőői egyházi személyzettel éreztetett bőkezű és nemeskeblű tevékenységét a nyilvánosság terére hozva, annak a kedves úri családnak, a mely újjab-

ban 50 forinttal járul a bőői kepe megváltás költségeinek fedezéséhez, ez a napjainkban ritka katolikus családok kiváltója a [mosoni Dániel Ferenc nagybirtokos úr igen kedves családja, a miért újjabban is magam s hiveim nevében tagadja a kedves úri család legbensőbb hálánk nyilvánítását, a fő Isten ezerszeresen fizesse vissza azon számtalan jótéteményeiket, melyeket a mi kötelei hálaimánkkal al képtelenek volnánk meghálálni. P. Lukács Adám, lelkész.

— **Pályázat.** A csíkszentgyörgyi róm. kath. népiskolánál üresedésben lévő első segédkantortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomással egybekötött évi járandóságok: a.) Kényelmes lakás az iskolaépületben; b.) stolaris jövedelemből 15 frt; c.) misealapítványokból 5 frt; d.) 47 kalongya őszkepe; e.) 56 kalongya tavaszkepe, f.) oszporában 6 frt 13 kr., g.) 19 köbméter kemény tűzifa, h.) 120 frt. a község pénztárából, havi előleges részletekben, i.) 76 frt. államsegély. Kötelesség: az iskolaszék által reábizandó, rendes és ismétlő tankötelesek tanítása és a kántori teendőkhöz való segédkezés a második segédkantórral leendő megosztás szerint. Pályázni ohajtok felhivatnak, hogy rendszeres felszerelt folyamódványaitak jövő július hó 17-ig alulirothoz adják be. Csíkszentgyörgy, 1897. június hó 24-én. Imre Károly, lelkész és iskaszéki elnök.

— **Pályázat.** A csíkszentgyörgyi róm. kath. népiskolánál üresedésben lévő második segédkantortanítói állomásra pályázat nyitattik. Ezen állomással egybekötött évi járandóságok: a.) Kényelmes lakás a második iskolaépületben, b.) stolaris jövedelemből 15 frt., c.) misealapítványokból 5 frt, 37 kalongya ősz és 56 kalongya tavasz, d.) oszporában 6 frt. 13 kr. e.) 30 öl kemény és 2 öl lágú tűzifa, f.) 120 frt. a község pénztárából havi előleges részletekben, g.) 80 frt. államsegély. Kötelesség: az iskolaszék által reábizandó és ismétlő tankötelesek tanítása és a kántori teendőkhöz való segédkezés a második segédkantórral leendő megosztás szerint. Pályázni ohajtok felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamódványaitak jövő július hó 17-ig alulirothoz adják be. Csíkszentgyörgy 1897. június hó 24-én. Imre Károly lelkész és iskaszéki elnök.

— **Pályázat.** A petőfalvi (Imecstalva filiája) róm. kat. kántortanítói állás rendszeresen betöltendő lévén, arra ezennel pályázat hirdettetik. Járandóságai: A község pénztárából évnegyedes részletekben 100 frt.; államsegély 100 frt.; 45 kalongya rozs és annyi zabkepe, oszpora 22 frt.; 22 terü fa 22 frt. értékben; 1 hld. 600 öl kitünő minőségű szántó, 1 hld. 100 öl kaszáló; hasznobére 30 frt. szokott lenni, tandij 24 frt.; stola 8 frt. Tamásfalváról vallás-oktásért 10 frt.; ezeken kívül elegans lakás gazdasági épütekkel és kertek haszonélvezete. A kepere nevezve figyelembe veendő, hogy a petőfalvi hívek buzgóága folytán egy kalongya rozs után 3 véka magot mindig lehet számítani. A megválasztottak kötelessége a petőfalvi vegyes iskolát a nevelés elveinek megfelelően vezetni, a felmerülő egyházi teendőket teljesíteni és őszinte katolikusnak lenni. Pályázók oklevéllel felszerelt folyamódványaitak folyó évi július 11-ig alattirtothoz nyujtsák be. Személyes megjelenés esetleg előnyt nyujt. Imecstalván, 1897. június 20-án. Bors László, plebános.

Kiadja: Az erdélyi róm. kat. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Pál Antal.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lye. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.